

Beleidskader gemeenschapshuizen

Inleiding

Het huidige vigerende beleid gemeenschapshuizen is gedateerd (2008). Het is daarom goed dit beleid te actualiseren en in lijn te brengen met de huidige visie en doelstellingen van de gemeente, zoals deze onder meer zijn verwoord in het collegeprogramma, het programma VIE en de visie op het lokale sociaal domein. Daarenboven is het goed de rol, positie en functie van de gemeenschapshuizen in ondersteunende zin af te stemmen op de opdrachten die de gemeente heeft in het implementeren van nieuwe wetgeving (Omgevingswet, inwonersparticipatie), het verstrekken van nieuwe opdrachten m.b.t. de ambulante ondersteuning in het zorgdomein alsmede met de lokale implementatie van het gebiedsgericht integraal werken.

Historie

De gemeente Kerkrade ondersteunt op grond van het actuele beleid gemeenschapshuizen zes gemeenschapshuizen in de stad actief. Dit zestal gemeenschapshuizen is geografisch gezien goed verdeeld over de gemeentelijke agglomeraties en bestaat achtereenvolgens uit:

1. Westhoes
2. Patronaat
3. Sjtaaterhoes
4. Sjevemethoes
5. Catharinahoes
6. Socioproject

In 2008 is het *“Masterplan gemeenschapshuizen Kerkrade; sociaal investeren in mensen en wijken”* vastgesteld. Doelstelling was enerzijds de gemeenschapshuizen in te zetten als basisvoorziening met een prominente rol voor sociale en culturele activiteiten, anderzijds kregen deze locaties een functie als wijkpunt. Tevens werd het van belang geacht dat de gemeenschapshuizen voor inwoners in de eigen wijk toegankelijk zouden zijn. Zodoende werd destijds gekozen voor het genoemde zestal gemeenschapshuizen, welke redelijk verspreid over de gemeente zijn gevestigd. In de daaropvolgende jaren is het gemeenschapshuizenbeleid gestoeld op dit masterplan.

Nieuw beleid gemeenschapshuizen

De “oude” visie en het beleid gemeenschapshuizen zijn toe aan een herziening. De lokale visie op het sociaal domein en nieuwe wetgeving op diverse gebieden, vragen om een andere inzet van en ondersteuning door de gemeenschapshuizen. In het sociaal domein vormen de gemeenschapshuizen de basis en het fundament van de lokale zorg- en welzijnsinfrastructuur. Daarnaast zorgen actuele ontwikkelingen uit de praktijk voor de noodzaak tot een nieuwe richtingenkeuze. In deze notitie wordt een voorstel gedaan voor een beleidskader gemeenschapshuizen waarbinnen de visie met doelstellingen vervolgens planmatig wordt uitgevoerd.

Het college heeft de nadrukkelijke wens om iedereen in de samenleving te laten meedoen. In het coalitieakkoord en collegeplan is daarom onder andere afgesproken ontspanningsmogelijkheden te creëren en verenigingen te stimuleren. Gemeenschapshuizen bieden verenigingen huisvestingsmogelijkheden tegen sociale tarieven. Daarnaast willen we ervoor zorgen dat ook de kwetsbare doelgroepen inwoners, zoals de eenzame inwoners (ouderen en jongeren), de inwoners met een beperking en/of afstand tot de arbeidsmarkt, en de inwoners met “een kleine beurs”, kunnen blijven meedoen in onze lokale samenleving. Gemeenschapshuizen zijn bij uitstek de plek waar “meedoen voor en door de wijk” vorm en inhoud kan worden gegeven.

Kerkrade wil een stad zijn met vitale wijken, waarin de ontwikkeling van talenten en mogelijkheden naar eigen vermogen centraal staat. Het college zet door middel van het programma VIE in op vitale wijken in de gemeente Kerkrade. Laagdrempelige, uitstekend toegankelijke, inclusieve gemeenschapshuizen, met als doelstelling de inwoners uit de wijk de gelegenheid te bieden tot “het ontmoeten van mensen”, “het genieten van een beleving” en/of “het meedoen aan betekenisvolle activiteiten”, leveren een bijdrage aan een vitale(re) wijk. De gemeenschapshuizen zijn de decentrale plek van waaruit het programma VIE over de wijk wordt uitgerold.

In het kader van de beweging “Limburg Positief Gezond” dragen de gemeenschapshuizen bij aan verschillende pijlers voor positieve gezondheid. Door mensen de mogelijkheid te bieden andere mensen te ontmoeten, te genieten en mee te doen, dragen de gemeenschapshuizen bij aan sociaal maatschappelijk participeren, zingeving en het verbeteren van de kwaliteit van leven.

Het gemeenschapshuis of wijkpunt maakt onderdeel uit van de basis zorg- en welzijnsinfrastructuur. Inwoners ontvangen in het wijkpunt informatie over allerlei voor hen relevante onderwerpen en zaken. Daarnaast is het gemeenschapshuis een plek waar door ontmoeting nieuwe informele ondersteunende netwerken kunnen ontstaan. Voorliggende en algemene voorzieningen zijn dikwijls te vinden in de wijkpunten. Gemeenschapshuizen kunnen daarnaast door zorgpartijen worden gebruikt als locatie waar dagbesteding plaatsvindt en waar mensen met een afstand tot regulier werk zinvolle taken kunnen uitvoeren.

In het kader van de nieuwe Omgevingswet wordt van gemeenten verwacht dat zij gekanteld en gebiedsgericht gaan opereren en werken. Het gemeenschapshuis vormt de uitvalsbasis en decentrale werkplek van waaruit de ambtelijke professionals kunnen werken. Het is verder de plek waar de professionals uit het lokale sociaal domein elkaar regelmatig ontmoeten en gebiedsgericht integraal samenwerken. Hierdoor wordt laagdrempelig contact tussen de gemeente, sociale partners en inwoners mogelijk gemaakt. Inwoners moeten direct invloed kunnen uitoefenen, en daarbij moeten we ook aandacht hebben voor de inwoners die zich in eerste instantie niet zelf zouden melden. In gemeenschapshuizen hebben we de kans om ook met deze mensen in gesprek te komen. De gemeenschapshuizen vormen de plek in de wijk waar professionals met de inwoners het contact kunnen leggen en onderhouden en van waaruit informele netwerken met inwoners in het kader van inwonersparticipatie kunnen worden opgebouwd. De gemeenschapshuizen zijn van, voor en door de wijk.

Het college geeft vorm aan een nieuw bijgesteld gemeenschapshuizenbeleid, waarbij keuzes gemaakt worden met het oog op de te leveren bijdrage en toegevoegde waarde aan het realiseren van een vitale(re) wijk en de afgeleide sociale doelstellingen. Het sociale model, zoals wordt toegepast in 't Westhoes en 't Sjevemethoes, is inhoudelijk succesvol. Via ontmoeten, genieten en meedoen levert het een bijdrage aan het realiseren van de sociale wijkdoelstellingen. De nadelige exploitatiesaldi worden vooralsnog financieel gedekt door de gemeente. Juridische mogelijkheden en ruimte creëren voor commerciële doelstellingen gaan ten koste van de sociale focus, echter zijn gunstig voor het exploitatieresultaat in enge zin. Het onderbrengen van de exploitatie- en beheeropdracht van de gemeenschapshuizen in de bredere zorgopdracht maatwerkvoorzieningen Wmo en/of jeugdhulp (aanbesteding per 1 januari 2024) is een andere alternatieve mogelijk inhoudelijk en financieel aantrekkelijke optie.

Uit een onlangs uitgevoerd “rondje langs de velden” van de besturen van de huidige gemeenschapshuizen zijn een aantal aanvullende aandachtspunten naar voren gekomen. Hiervan zijn te noemen: de krapte aan geschikte zelfstandige exploitanten die binnen het huidige beleids- en financieel kader beschikbaar zijn, de tanende bestuurskracht van de zelfstandige stichtingsbesturen, de extra financiële uitdaging als gevolg van de aanhoudend stijgende energielasten en het achterstallig onderhoud in een aantal gemeenschapshuizen.

Vooraleer tot de nadere en concrete uitwerking van het beleid gemeenschapshuizen wordt overgegaan, met maatwerk en afspraken op het niveau van het individuele gemeenschapshuis, is het belangrijk het beleidskader met uitgangspunten vast te stellen, waarbinnen en op basis waarvan dit beleid vervolgens verder zal worden vormgegeven.

Beleidskader

In het kader van de concretisering en uitvoering van het gemeenschapshuizenbeleid wordt het volgende beleidskader met uitgangspunten voorgesteld:

1. Het beleid met betrekking tot het actief ondersteunen van het genoemde zestal gemeenschapshuizen wordt gecontinueerd.
2. De sociale doelstelling staat voorop en in het teken van het leveren van bijdragen aan het realiseren van vitale wijken, met een hoge mate van sociale cohesie, een actief verenigingsleven en inwoners die elkaar dichtbij huis (kunnen) ontmoeten en op betekenisvolle wijze meedoen aan de lokale samenleving.
3. Commerciële activiteiten zijn primair ondergeschikt aan en/of een afgeleide van de sociale doelstellingen.
4. Commerciële activiteiten zonder directe link met de sociale wijkdoelstellingen hebben primair een financiële doelstelling en vinden, daar waar de sociale agenda het toelaat, op juridisch rechtmatige wijze plaats.
5. Gemeenschapshuizen hebben een vooraanstaande rol en functie in “de kanteling van het programma VIE naar de wijken”, “de decentrale implementatie van inwonersparticipatie”, “de implementatie van het gebieds- en wijkgerichte werken” (gekanteld werken, Omgevingswet) en “de lokale opdrachtverstrekking, organisatie en inrichting van de ambulante begeleiding en dagactiviteiten Wmo en Jeugdhulp”.
6. Het uitvoeringsbeleid gemeenschapshuizen doet passende voorstellen, daar waar nodig op het niveau van het individuele gemeenschapshuis, voor de organisatie, inrichting en invulling van de reeds geïnventariseerde specifieke aandachtspunten als “beheer en exploitatie”, “bestuurskracht”, “energielasten” en “onderhoud en duurzaamheid”.

Eigendomssituatie gemeenschapshuizen

De gemeenschapshuizen Westhoes, Patronaat, Sjevemethoes en Catharinahoes zijn in eigendom van de gemeente. De gemeente heeft vanuit de rol van eigenaar via een exploitatie- en/of huurovereenkomst een groter sturend vermogen, dan in de situatie dat het eigendom bij een Stichting of andere rechtspersoon ligt.

Reacties van de besturen van de gemeenschapshuizen

De in het kader van burgerparticipatie ontvangen en opgehaalde relevante reacties en informatie van de besturen van de gemeenschapshuizen zijn en worden genomen in de verdere vormgeving, invulling en inhoud van het uitvoeringsbeleid gemeenschapshuizen.